

Н. М. ПАРХОМЕНКО

**СУЧАСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОМІРНОЇ ПОВЕДІНКИ
В КОНТЕКСТІ ПРАВО-ДЕРЖАВОЗМІН***

Проблематика правомірної поведінки суттєво актуалізується в сучасну епоху. Цьому сприяють нові етапи мінімалізації корупційних ризиків, усвідомлення того, що «жити і працювати чесно» є необхідністю подальших реформаторських змін і перебудованого процесу.

Проблеми, пов'язані з правомірною поведінкою, нажаль, не часто ставали предметом розгляду напрацьовань сучасних вчених. Набагато більше уваги вітчизняна юридична наука приділила проблематиці протиправної поведінки. Тому, слід ще раз підкреслити актуальність і своєчасність звернення до цієї проблематики авторкою.

Окремо слід наголосити на структурі монографічного видання що уявляється логічною і обґрунтованою. Зокрема, у першому розділі «Генезис уявлень про правомірну поведінку» авторка приділяє основну увагу розгляду досліджуваної проблематики у контексті виявлення об'єктивного взаємозв'язку та взаємообумовленості права та поведінки як соціальних феноменів, визначення концептуальних підходів до осмислен-

© ПАРХОМЕНКО *Наталія Миколаївна* — доктор юридичних наук, професор, вчений секретар Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Заслужений юрист України

* Свириденко Г. В. Правомірна поведінка: сучасний контекст: монографія. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2018. 212 с.

ня явища правомірної поведінки, а також вивчення особливостей історичного формування та розвитку правомірної поведінки. Зокрема, авторка наголошує, що правомірну поведінку не можна розглядати поза контекстом складних процесів, які відбуваються у суспільстві та державі, у тому числі у свідомості людини як суб'єкта суспільних, а отже, правових відносин. При цьому, як обґрунтовано вважає авторка, одна з основних проблем формування належного рівня соціально активної правомірної поведінки в державі перебуває не стільки у формально-юридичній площині (наприклад, якість законів, ефективно функціонуючий апарат держави тощо), скільки в самій людині, її свідомості та ціннісних орієнтаціях, прагненнях, інтересах тощо.

Важливе значення для розуміння феномену правомірної поведінки мають наступні два розділи монографії, які присвячені здебільшого окремим найгострішим проблемам формування та забезпечення належного рівня правомірної поведінки в суспільстві та державі. Особливої значущості при цьому набуває думка Г.В. Свириденко монографії щодо критеріїв правомірності поведінки, які поділяються на формальні (зовнішні або юридичні) та змістовні (внутрішні). Формальні (зовнішні, юридичні) критерії правомірності поведінки обмежуються співставленням або порівнянням конкретного діяння або поведінки в цілому з вимогами приписів, закріплених у правових нормах. Змістовні або внутрішні критерії правомірності поведінки пов'язуються з внутрішньою, суб'єктивною специфікою кожного індивіда, з особливостями його духовного стану, який належить до сфери свідомості.

Відтак, формальні критерії пов'язані з «буквою» права або текстом правової норми, а змістовні — з «духом» права, в якому виражаються глибинні соціонормативні засади життя людини, сутності та природи міжособистісних взаємовідносин тощо.

Окремої уваги заслуговує обґрунтована позиція Г. В. Свириденко монографії щодо існування прямого, взаємообумовленого зв'язку між правомірною, особливо соціально активною

поведінкою, яка розглядається як передумова позитивної юридичної відповідальності людини, і позитивною юридичною відповідальністю, яка розглядається як результат соціально активної правомірної поведінки, настання якого передбачає відповідну реакцію держави і суспільства на здійснене особою правомірне діяння у вигляді застосування різних заходів правового заохочення.

Ще раз наголошуючи на актуальності проблематики, хочемо виокремити пов'язаність таких процесів, як забезпечення належного правопорядку та дотримання правомірної поведінки в сучасному суспільстві. Однією з обов'язкових передумов розбудови в сучасній Україні правової та соціальної держави, так само як і ефективно функціонуючого громадянського суспільства, є наявність міцного та стабільного правопорядку в суспільному та державному житті, що передбачає належну реалізацію всієї системи нормативно-правових актів у поведінці або діяльності суб'єктів права. При цьому особливої актуальності забезпечення належного правопорядку набуває в умовах здійснення масштабних реформ або перетворень практично у всіх сферах та галузях суспільного життя, оскільки саме в цих умовах формується ставлення суб'єктів права до правової системи в цілому та її окремих компонентів, що виражається, зокрема, у переоцінці потенціалу права як особливого нормативного регулятора багатоманітних суспільних відносин.

Також не можна оминати увагою одну констатацію авторки, зокрема, що саме за допомогою правомірної поведінки забезпечується реальність ефективного впливу права на суспільні відносини. Враховуючи вище зазначене, вважаємо що монографія Свириденко Ганни Вікторівни «Правомірна поведінка: сучасний контекст» є ґрунтовною науковою працею, що може зацікавити як представників юридичної науки та практики, так і представників широко громадського загалу.